Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (dziesiąta izba)

z dnia 20 lipca 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Nieuczciwe praktyki handlowe – Dyrektywa 2005/29/WE – Zakres zastosowania – Spółka zajmująca się windykacją wierzytelności – Kredyt konsumencki – Cesja wierzytelności – Charakter stosunku prawnego między spółką a dłużnikiem – Artykuł 2 lit. c) – Pojęcie „produktu” – Działania podjęte w celu windykacji równolegle z działaniami komornika sądowego

W sprawie C-357/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny, Litwa) postanowieniem z dnia 20 czerwca 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 czerwca 2016 r., w postępowaniu:

**„Gelvora” UAB**

przeciwko

**Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba**

TRYBUNAŁ (dziesiąta izba),

w składzie: M. Berger, prezes izby, A. Borg Barthet (sprawozdawca) i E. Levits, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Tanchev,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu rządu litewskiego przez D. Kriaučiūnasa, A. Mikočiūnienė oraz G. Taluntytė, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez B. Tidore, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Goddin oraz A. Steiblytė, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: litewski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

## Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącej nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającej dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („dyrektywa o nieuczciwych praktykach handlowych") (Dz.U. 2005, L 149, s. 22).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między „Gelvora" UAB a Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba (krajowym urzędem ochrony praw konsumentów, zwanym dalej „urzędem") dotyczącego decyzji tego urzędu przewidującej sankcję wobec wskazanej spółki z uwagi na stosowane przez nią nieuczciwe praktyki handlowe.

### Ramy prawne

#### *Prawo Unii*

3 Motyw 13 dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych stanowi:

„Aby osiągnąć cele Wspólnoty poprzez usunięcie barier na rynku wewnętrznym, należy zastąpić istniejące w państwach członkowskich rozbieżne klauzule generalne i zasady prawne. Dlatego też jeden wspólny ogólny zakaz ustanowiony przez niniejszą dyrektywę obejmuje nieuczciwe praktyki handlowe, które zniekształcają zachowanie gospodarcze konsumentów. Aby utrzymać zaufanie konsumentów, ten ogólny zakaz powinien mieć zastosowanie do nieuczciwych praktyk handlowych istniejących między przedsiębiorcą a konsumentem zarówno w stosunkach pozaumownych, po zawarciu umowy, jak i w trakcie jej wykonywania. Ogólny zakaz jest skonkretyzowany przez przepisy w zakresie dwóch zdecydowanie najpowszechniejszych typów praktyk handlowych, mianowicie praktyk handlowych wprowadzających w błąd i agresywnych praktyk handlowych".

4 Artykuł 2 tej dyrektywy przewiduje:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

[…]

c) »produkt« oznacza każdy towar lub usługę, w tym nieruchomości, prawa i obowiązki;

d) »praktyki handlowe stosowane przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów« (zwane dalej również »praktykami handlowymi«) oznaczają każde działanie przedsiębiorcy, jego zaniechanie, sposób postępowania, oświadczenie lub komunikat handlowy, w tym reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją, sprzedażą lub dostawą produktu do konsumentów;

[…]".

5 Artykuł 3 wskazanej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„Niniejszą dyrektywę stosuje się do nieuczciwych praktyk handlowych w rozumieniu art. 5, stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów przed zawarciem transakcji handlowej dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania oraz po jej zawarciu”.

### *Prawo litewskie*

6 Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymas (ustawa o zakazie nieuczciwych praktyk handlowych wobec konsumentów) z dnia 21 grudnia 2007 r. transponuje dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych do prawa krajowego.

7 Artykuł 2 pkt 8 tej ustawy definiuje pojęcie „produktu”, a art. 3 ust. 1 i art. 3 ust. 2 pkt 1, po pierwsze, ustanawia ogólny zakaz nieuczciwych praktyk handlowych, a po drugie, określa przesłanki uznania praktyki handlowej za nieuczciwą.

8 Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 wskazanej ustawy za działania wprowadzające w błąd uznaje się przekazywanie fałszywych informacji lub przekazywanie informacji, które mogą wprowadzić w błąd przeciętnego konsumenta odnośnie do ceny produktu, sposobu obliczania ceny lub szczególnej korzyści cenowej.

9 Artykuł 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o zakazie nieuczciwych praktyk handlowych wobec konsumentów przewiduje, że działanie, które powoduje lub może spowodować podjęcie przez konsumenta decyzji dotyczącej transakcji handlowej, której inaczej by nie podjął, uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija ono istotne informacje potrzebne konsumentowi do podjęcia świadomej decyzji. Artykuł 6 ust. 3 pkt 3 tej ustawy stanowi, że informacje dotyczące cen uznaje się za istotne informacje dotyczące oferty handlowej.

### Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

10 Gelvora, będąca prywatną spółką zajmującą się windykacją wierzytelności, zawarła z bankami umowy cesji wierzytelności, na mocy których nabyła wierzytelności wynikające z umów kredytu konsumenckiego zawartych przez cedujące banki z konsumentami. Na podstawie tych umów cesji Gelvora podjęła względem dłużników czynności windykacyjne, w niektórych przypadkach równolegle z prowadzonymi przez komornika sądowego postępowaniami egzekucyjnymi na mocy prawomocnych orzeczeń sądowych.

11 W tych okolicznościach czterech konsumentów wniosło do urzędu skargę na Gelvorę. Urząd ten zastosował wobec Gelvory sankcje za naruszenie krajowych przepisów dotyczących zakazu nieuczciwych praktyk handlowych.

12 Urząd uznał, że praktyki handlowe Gelvora naruszały art. 3 ust. 1 ustawy o zakazie nieuczciwych praktyk handlowych wobec konsumentów i nałożył na tę spółkę grzywnę w wysokości 3 475,44 EUR.

13 Gelvora wniosła skargę do Vilniaus apygardos administracinis teismas (okręgowego sądu administracyjnego w Wilnie, Litwa), żądając stwierdzenia nieważności decyzji urzędu.

14 Wyrokiem z dnia 18 maja 2015 r. sąd ten oddalił skargę jako bezzasadną.

15 Sąd ten orzekł między innymi, że stosunki łączące dłużników i Gelvorę miały charakter konsumencki, oraz uznał spółkę za przedsiębiorcę oferującego konsumentom produkt lub usługę, jakimi jest zarządzanie długiem.

16 Gelvora wniosła odwołanie od tego orzeczenia do sądu odsyłającego, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższego sądu administracyjnego Litwy), który uznaje, że rozstrzygniecie zawisłego przed nim sporu zależy od wykładni dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych.

17 W tych okolicznościach Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (najwyższy sąd administracyjny Litwy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy stosunek prawny pomiędzy spółką, która nabyła prawo do długu na podstawie umowy cesji wierzytelności, a osobą fizyczną, której zadłużenie powstało w wyniku umowy o kredyt konsumencki, w sytuacji gdy spółka ta prowadzi działania w zakresie odzyskiwania długów, jest objęty zakresem stosowania dyrektywy [o nieuczciwych praktykach handlowych]?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze – czy pojęcie produktu użyte w art. 2 lit. c) dyrektywy [o nieuczciwych praktykach handlowych] obejmuje działania podejmowane w ramach wykonywania prawa do długu nabytego na podstawie umowy cesji wierzytelności w kontekście odzyskiwania długu od osoby fizycznej, której zadłużenie powstało w wyniku umowy o kredyt konsumencki zawartej z pierwotnym wierzycielem?

3) Czy stosunek prawny pomiędzy spółką, która nabyła prawo do długu na podstawie umowy cesji wierzytelności, a osobą fizyczną, której zadłużenie powstało w wyniku umowy o kredyt konsumencki i zostało już stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przekazanym do wykonania komornikowi sądowemu, w sytuacji gdy spółka ta prowadzi równoległe działania w zakresie egzekucji długu, jest objęty zakresem stosowania dyrektywy [o nieuczciwych praktykach handlowych]?

4) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie – czy pojęcie produktu użyte w art. 2 lit. c) dyrektywy [o nieuczciwych praktykach handlowych] obejmuje działania prowadzone w ramach wykonywania prawa do długu nabytego na podstawie umowy cesji wierzytelności w kontekście odzyskiwania długu od osoby fizycznej, której zadłużenie powstało w wyniku umowy o kredyt konsumencki zawartej z pierwotnym wierzycielem i zostało już stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu przekazanym do wykonania komornikowi sądowemu?”.

## W przedmiocie pytań prejudycjalnych

18 W swych czterech pytaniach, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy stosunek prawny między prywatną spółką zajmującą się windykacją wierzytelności a będącym w zwłoce dłużnikiem na podstawie umowy kredytu konsumenckiego, którego dług był przedmiotem cesji na rzecz tej spółki, objęty jest zakresem stosowania dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych, i jeśli ma to miejsce – czy praktyki stosowane przez tę spółkę w celu odzyskania przysługującej jej wierzytelności objęte są zakresem pojęcia „produktu” w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy. Sąd odsyłający zastanawia się następnie, czy odpowiedź będzie identyczna również w sytuacji, gdy dług ten został stwierdzony orzeczeniem sądowym, które zostało przekazane komornikowi sądowemu w celu jego wykonania.

19 Co się tyczy przede wszystkim kwestii, czy działalność obejmująca windykację wierzytelności może być objęta zakresem dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych, należy przypomnieć, po pierwsze, że art. 2 lit. d) tej dyrektywy definiuje w sposób szczególnie szeroki pojęcie „praktyki handlowej” jako „każde działanie przedsiębiorcy, jego zaniechanie, sposób postępowania, oświadczenie lub komunikat handlowy, w tym reklamę i marketing, bezpośrednio związane z promocją, sprzedażą lub dostawą produktu do konsumentów” (wyrok z dnia 19 września 2013 r., CHS Tour Services, C-435/11, EU:C:2013:574, pkt 27).

20 Po drugie, zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych w związku z jej motywem 13 dyrektywa ta ma zastosowanie do nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorcę, także w stosunkach pozaumownych, zarówno przed zawarciem umowy, jak i po zawarciu umowy, tak w następstwie zawarcia umowy, jak i w trakcie jej wykonywania.

21 W związku z tym zwrot „bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu" obejmuje wszelkie działania związane nie tylko z zawarciem umowy, ale też jej wykonaniem, a w szczególności działania zmierzające do uzyskania zapłaty za produkt.

22 W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że wierzytelności będące przedmiotem cesji na rzecz Gelvory wynikają ze świadczenia usługi, to znaczy udzielenia kredytu, który pociąga za sobą konieczność spłaty kredytu w ratach wraz z odsetkami zgodnie z ustaloną uprzednio ich stopą.

23 W związku z tym działalność polegająca na windykacji wierzytelności, taka jak będąca przedmiotem postępowania głównego, może być uznana za „produkt" w rozumieniu art. 2 lit. c) dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych.

24 Ustalenia tego nie podważa okoliczność, wskazana w pierwszym i trzecim pytaniu prejudycjalnym, że czynności windykacyjne są prowadzone przez osobę prawną, która nabyła wierzytelność względem konsumenta w wyniku cesji tej wierzytelności przez pierwotnego wierzyciela, i działającą wobec tego konsumenta w charakterze przedsiębiorcy.

25 Jeżeli bowiem spółka zajmująca się windykacją wierzytelności, taka jak Gelvora, nie świadczy konsumentowi usługi kredytu konsumenckiego jako takiej, to niemniej jednak prowadzona przez nią działalność, czyli odzyskiwanie długów, które były przedmiotem cesji, jest objęta pojęciem „praktyk handlowych", które mogą okazać się nieuczciwe w rozumieniu dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych, gdyż działania, jakie spółka ta podejmuje, mogą wpływać na decyzję konsumenta dotyczącą zapłaty za produkt.

26 W tym kontekście Komisja w dokumencie zatytułowanym „Wytyczne do wdrażania/stosowania dyrektywy 2005/29/WE w sprawie nieuczciwych praktyk handlowych" [SWD(2016) 163 final] wskazuje, że działalność obejmująca windykację wierzytelności powinna być uznana za praktyki handlowe z zakresu obsługi po sprzedaży. Ponadto z przykładów cytowanych przez Komisję w tym dokumencie wynika, że niektóre sądy krajowe przyjmują, że działalność spółek zajmujących się windykacją wierzytelności objęta jest zakresem stosowania tej dyrektywy.

27 Tymczasem, po pierwsze, warunki związane z odzyskiwaniem wierzytelności od konsumenta mogą mieć tak istotne znaczenie, że będą mieć decydujący wpływ na decyzję konsumenta o zaciągnięciu kredytu, w szczególności jeżeli działania podjęte w celu windykacji mają formę taką jak w sprawie rozstrzyganej w postępowaniu głównym.

28 Po drugie, odstąpienie od stosowania dyrektywy o nieuczciwych praktykach handlowych w odniesieniu do transakcji związanych ze spłatą kredytu w przypadku cesji wierzytelności mogłoby prowadzić do podważenia skuteczności ochrony przyznanej konsumentom w tej dyrektywie, gdyż przedsiębiorcy mogliby dążyć do oddzielenia etapu odzyskiwania należności, aby uniknąć stosowania względem nich ochronnych przepisów dyrektywy.

29 Z tego samego powodu wreszcie okoliczność, że wymagalność długu została stwierdzona orzeczeniem sądowym, a spółka zajmująca się windykacją wierzytelności podejmuje równolegle z takim postępowaniem egzekucyjnym inne niezależne czynności windykacyjne, nie wpływa w żaden sposób na przedstawioną odpowiedź.

30 Niezależnie bowiem od faktu, że podjęcie takich działań równolegle z formalnym postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym przez komornika sądowego może wprowadzić dłużnika w błąd co do charakteru postępowania, które jest względem niego prowadzone, skuteczność ochrony zagwarantowanej konsumentowi w dyrektywie o nieuczciwych praktykach handlowych wymaga, aby przedsiębiorca, który podjął niezależne działania w celu odzyskania długów, podlegał przepisom tej dyrektywy w zakresie działań podjętych przez niego z własnej inicjatywy równolegle z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym.

31 W świetle powyższych uwag dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych należy interpretować w ten sposób, że jej zakresem stosowania objęty jest stosunek prawny między spółką zajmującą się windykacją wierzytelności a dłużnikiem będącym w zwłoce na podstawie umowy kredytu konsumenckiego, którego dług był przedmiotem cesji na rzecz tej spółki. Pojęciem „produktu" w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy objęte są praktyki stosowane przez taką spółkę w celu odzyskania przysługującej jej wierzytelności. W tym względzie nie jest istotne, że dług został stwierdzony orzeczeniem sądowym, które zostało przekazane komornikowi sądowemu w celu jego wykonania.

## W przedmiocie kosztów

32 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (dziesiąta izba) orzeka, co następuje:

**Dyrektywę 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotyczącą nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniającą dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady („dyrektywę o nieuczciwych praktykach handlowych") należy interpretować w ten sposób, że jej zakresem stosowania objęty jest stosunek prawny między spółką zajmującą się windykacją wierzytelności a dłużnikiem będącym w zwłoce na podstawie umowy kredytu konsumenckiego, którego dług był przedmiotem cesji na rzecz tej spółki. Pojęciem „produktu" w rozumieniu art. 2 lit. c) tej dyrektywy objęte są praktyki stosowane przez taką spółkę w celu odzyskania przysługującej jej wierzytelności. W tym względzie nie jest istotne, że dług został stwierdzony orzeczeniem sądowym, które zostało przekazane komornikowi sądowemu w celu jego wykonania.**

Podpisy